

Opatrenia prijaté Európskou komisiou na boj s korona-krízou a zmiernenie jej ekonomických dopadov

1. Zvyšovanie flexibility existujúcich pravidiel

1.1. Poskytovanie štátnej pomoci

Komisia prijala (20/3) **dočasný rámec štátnej pomoci**, ktorý prináša niekoľko možností na poskytnutie likvidity, napríklad granty alebo daňové úľavy do výšky 800 000 EUR. Členským štátom umožní výraznejšie podporiť ekonomiku počas ochorenia COVID-19. Vzhľadom na obmedzenú výšku EU rozpočtu, hlavnú úlohu budú naďalej zohrávať štátne rozpočty členských krajín.

Dočasný rámec (Tlačová správa) stanovuje 5 druhov pomoci:

- **priame granty, selektívne daňové zvýhodnenia a zálohové platby:** členské štáty budú môcť zaviesť schémy, aby mohli vybraným podnikom poskytnúť až 800 000 eur na riešenie naliehavých potrieb likvidity;
- **štátne záruky za úvery, ktoré banky poskytli podnikom:** členské štáty budú môcť poskytnúť štátne záruky, aby zabezpečili, aby mohli banky naďalej poskytovať úvery klientom, ktorí ich potrebujú;
- **dotované verejné úvery pre podniky:** členské štáty budú môcť poskytovať podnikom úvery so zvýhodnenými úrokovými sadzbami; tieto úvery môžu podnikom pomôcť pokryť okamžité prevádzkové a investičné potreby;
- **záruky pre banky, ktoré sprostredkujú štátnu pomoc reálnej ekonomike:** niektoré členské štáty chcú stavať na existujúcich úverových kapacitách bánk a použiť ich ako sprostredkovateľa podpory pre podniky, najmä malé a stredné podniky. Z rámca jasne vyplýva, že takáto pomoc sa považuje za priamu pomoc klientom bánk, nie samotným bankám. Obsahuje tiež pokyny, ako zabezpečiť minimálne narušenie hospodárskej súťaže medzi bankami;
- **krátkodobé poistenie vývozných úverov:** rámec poskytuje dodatočnú flexibilitu, pokiaľ ide o preukazovanie neschopnosti pokryť obchodovateľné riziká v niektorých krajinách. Umožňuje tak, aby štát v prípade potreby poskytoval krátkodobé poistenie vývozných úverov.

Komisia (8/4) **rozširuje dočasný rámec štátnej podpory** o päť ďalších opatrení na zmiernenie sociálno-ekonomického dopadu obmedzení (Tlačová správa):

- **Podpora výskumu a vývoja:** Členský štát môže vo forme priamych grantov, návratných záloh alebo daňových výhod podporiť výskum a vývoj v súvislosti s koronavírusom.
- **Podpora výstavby a rozširovania testovacích zariadení:** Členské štáty môžu podporiť investície, ktoré umožnia výstavbu alebo rozšírenie infraštruktúr potrebných na vývoj a testovanie výrobkov, ktoré sú užitočné pre boj proti pandémie.
- **Podpora produkcie výrobkov:** Členské štáty môžu poskytnúť investície na rýchlú výrobu produktov relevantných na zvládnutie pandémie.
- **Odklady daní alebo pozastavenia príspevkov na sociálne zabezpečenie:** Štáty môžu udeliť cieleňé odklady platieb daní a príspevkov na sociálne zabezpečenie v tých odvetviach, regiónoch alebo pre typy spoločností, ktoré sú ochorením postihnuté najviac.
- **Mzdové dotácie pre zamestnancov:** s cieľom obmedziť vplyv koronavírusovej krízy na pracovníkov môžu členské štáty prispievať na mzdové náklady zamestnancov, ktorí by mohli v dôsledku koronavírusu prísť o prácu.

Pomoc poskytovaná v rámci dočasnej schémy je kumulatívna s výnimkou de minimis (maximálna výška pomoci 200 000 EUR pre podnik v období troch rokov), čo znamená, že možnosti navrhované v dočasnom rámci štátnej pomoci sú poskytované nad rámec toho čo umožňuje de minimis. Európska komisia schvaľuje štátnu pomoc nad 800 000 EUR v zrýchlenom schvaľovacom procese; do 800 000

EUR nie je potrebné Európsku komisiu notifikovať. EK zároveň vytvorila špeciálny mailbox a telefónne číslo, aby takto pomohla členským štátom pri akýchkoľvek otázkach týkajúcich sa využitia štátnej pomoci.

- Komisia priebežne schvaľuje schémy štátnej pomoci – ich prehľad nájdete na tomto linku:

https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/economy/state-aid-cases_sk

1.2. Európsky fiškálny rámec

Európska komisia navrhla (23/3) aktivovať **všeobecnú únikovú doložku rozpočtového rámca** s cieľom rýchlo, rozhodne a koordinovane reagovať na pandémiu spôsobenú koronavírusom. Po schválení tohto návrhu Radou budú môcť členské štáty prijať opatrenia na primerané riešenie krízy a odchyliť sa od rozpočtových požiadaviek, ktoré by sa za bežných okolností uplatňovali na základe európskeho fiškálneho rámca. Členské štáty už prijali alebo prijímajú rozpočtové opatrenia s cieľom zvýšiť kapacitu svojich systémov zdravotnej starostlivosti a poskytnúť pomoc tým občanom a odvetviam, ktoré sú obzvlášť zasiahnuté. Tieto opatrenia spolu s poklesom hospodárskej činnosti nevyhnutne povedú k podstatne vyšším rozpočtovým deficitom.

Komisia vyzýva Radu, aby jej návrh čo najskôr schválila. Keď bude úniková doložka schválená, **bude nadradená doložke o nezvyčajnej udalosti**, takže poskytnú ČŠ ešte viac flexibility bez toho, aby ohrozila strednodobú fiškálnu udržateľnosť (Tlačová správa)

1.3. Hospodárska súťaž (antitrust)

EK spustila **špecializovanú webovú stránku**, ktorá poskytuje usmernenia spoločnostiam a ich právnym poradcom v prípade nejasností o zlučiteľnosti konkrétnych spoluprác s európskym právom v oblasti hospodárskej súťaže. Cieľom je pomôcť podnikom navrhnuť nové a dočasné dojednania o spolupráci pro-konkurenčným spôsobom. Podniky môžu okrem stránky neformálne konzultovať aj prostredníctvom emailovej adresy: COMP-COVID-ANTITRUST@ec.europa.eu.

Komisia vydala usmernenie, v ktorom súhlasí s obmedzenou spoluprácou výrobcov kritických nemocničných liekov v čase pandémie koronavírusu. V súčasnej kríze sa prerušili dodávateľské reťazce a prudko vzrástol dopyt po určitých výrobkoch a službách, najmä v sektore zdravotníctva. Promptné riešenie týchto výnimočných otrasov a predchádzanie výpadkom si môže vyžadovať, aby sa podniky rýchlo skoorinovali s cieľom prekonať alebo aspoň zmierniť dôsledky krízy v záujme občanov. To si môže vyžadovať čo najefektívnejšiu zmenu alebo zvýšenie výroby. Môže byť napríklad potrebné, aby podniky koordinovali výrobu, riadenie zásob a potenciálne aj distribúciu, aby sa všetky nesústredili na jeden alebo niekoľko liekov, kým ostatné sa budú vyrábať málo. Takáto koordinácia by za normálnych okolností bola v rozpore s antitrustovými pravidlami. V súvislosti s pandemiou, ako je šírenie koronavírusu, však môže s náležitými zárukami priniesť občanom dôležité výhody. Tlačová správa

1.4. Pružnejšie verejné obstarávanie

Komisia poskytla usmernenia o tom, ako využiť všetky možnosti flexibility, ktoré ponúka rámec EÚ pre verejné obstarávanie, v núdzovej situácii spôsobenej prepuknutím koronavírusu. Právne predpisy EÚ už poskytujú verejným obstarávateľom v členských štátoch flexibilné riešenia na rýchle uspokojenie naliehavých potrieb, ako je nákup osobných ochranných prostriedkov, liekov a ventilátorov, ktoré sa majú čo najrýchlejšie dodať tým, ktorí ich potrebujú. Usmernenie poskytuje prehľad o výberových konaniach, ktoré majú verejní obstarávatelia k dispozícii, a príslušné termíny. Navyše, poukazuje na možnosti, ktoré siahajú od značného skrátenia všeobecne platných lehôt až po

obstarávanie bez predchádzajúceho uverejnenia oznámení o vyhlásení zadávacieho konania vo výnimočných prípadoch, ako je napríklad mimoriadna naliehavosť spojená s bojom proti koronavírusu. Poskytuje tiež objasnenie napríklad toho, ako by v tejto situácii nedostatku kľúčových dodávok mohli verejní obstarávatelia nájsť alternatívne riešenia a spôsoby, ako sa zapojiť do trhu Usmernenia EK.

2. Mobilizácia prostriedkov z Európskeho rozpočtu

2.1. Investičná iniciatíva – mobilizácia eurofondov

Prvá fáza „investičnej iniciatívy/CRII“ – uvoľňovanie pravidiel a zabezpečenie likvidity. Európska komisia navrhla (2/4) mobilizáciu doposiaľ neviazaných prostriedkov v rámci politiky súdržnosti a ich použitie na zvládnutie krízy s COVID19. Zmenou legislatívy, ktorá sa schválila ešte koncom marca, sa zvýšila flexibilitu, ktorá umožní financovať aj také aktivity, ktoré európske pravidla doteraz zakazovali a tak rýchlo reagovať na vznikajúce potreby najviac postihnutých sektorov:

- **zdravotníctvo** (napr. financovanie zdravotníckeho vybavenia, liekov, ochranných pomôcok, testov a testovacích zariadení, platy a príplatky zdravotníckych pracovníkov, komunikačné kampane či informovanie verejnosti);
- **malé a stredné podniky/MSP** (financovanie prevádzkového kapitálu MSP formou grantov alebo úverových produktov);
- **trh práce** (napr. opatrenia pre udržanie zamestnanosti, krátkodobé pracovné dohody, podpora skupín, ktoré sú krízou najviac ohrozené ako napr. matky samoživiteľky, živnostníci ale aj bezdomovci).

Na tento účel Európska komisia navrhuje, že nebude žiadať členské štáty o vrátenie nevyužitých prostriedkov predbežného financovania štrukturálnych fondov, ktoré môžu byť použité v rámci tejto iniciatívy. V prípade Slovenska to za rok 2019 predstavuje 526 miliónov EUR, ktoré sa už nachádzajú v slovenskom rozpočte, Ďalšia suma z pred-financovania za rok 2020 v objeme 383 miliónov EUR bude zaslaná v mesiacoch apríl/máj. Komisia odhaduje, že Slovensko by mohlo takto zmobilizovať prostriedky v objeme 2,5 miliárd EUR, ale konečná suma vzíde až z analýz voľných prostriedkov na národnej úrovni, čo by mohlo dosiahnuť až objem 4 miliárd EUR. Na európskej úrovni by sa takto mohlo zmobilizovať až 37 miliárd EUR a to na financovanie opatrení, ktorú súvisia s dopadmi koronavírusu.

Druhá fáza „investičnej iniciatívy/CRII+“ - presmerovanie všetkých finančných prostriedkov z kohéznej politiky. Na riešenie dôsledkov krízy v oblasti verejného zdravia, Európska komisia navrhla (2/4) zmobilizovať všetky neviazané prostriedky z troch fondov kohéznej politiky – Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskeho sociálneho fondu a Kohézneho fondu. Na zabezpečenie toho, aby sa finančné prostriedky mohli presmerovať tam, kde sú naliehavo potrebné, **sa umožnia presuny medzi fondmi, ako aj medzi kategóriami regiónov a medzi politickými cieľmi.** Okrem toho **sa upustí od požiadaviek na spolufinancovanie a zjednoduší sa administratíva.** Tento legislatívny návrh dopĺňa prvý balík Investičnej iniciatívy a mal by byť schválený do konca apríla.

Za účelom urýchlenej implementácie týchto opatrení vytvorila Európska komisia pracovnú skupinu, ktorá slúži ako jednotný kontaktný bod pre všetky otázky súvisiace s využitím týchto prostriedkov a pozostáva z nominovaných zástupcov členských krajín.

Viac informácií:

- Otázky a odpovede: Investičná iniciatíva Plus v reakcii na koronavírus Nové opatrenia na mobilizáciu kľúčových investícií a zdrojov
- Prehľad: Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus

2.2. Posilnenie Európskeho investičného fondu a iniciatívy EIB

Európska komisia uvoľnila 1 miliardu eur z Európskeho fondu pre strategické investície, ktorý bude slúžiť ako záruka pre Európsky investičný fond (EIF). To umožní EIF vydávať osobitné záruky s cieľom motivovať banky a iných veriteľov, aby poskytli likviditu pre najmenej 100 000 európskych malých a stredných podnikov, ktoré boli zasiahnuté hospodárskym dopadom pandémie koronavírusu, s odhadovaným **dostupným financovaním 8 miliárd EUR**. Spustili sa výzvy pre finančných sprostredkovateľov, ktoré sú otvorené do 30/6. Finanční sprostredkovatelia s existujúcimi dohodami EIF v rámci programov COSME (na SK je to ČSOB) a InnovFin (na SK sú to ČSOB, Tatra Banka a UniCredit) môžu získať prístup k novým zárukám okamžite na základe ich žiadosti. Malé a stredné podniky sa tak budú môcť uchádzať o pomoc priamo u svojich miestnych bánk a veriteľov, ktorí sa na programe zúčastňujú. Tlačová správa

Výzvy pre finančných sprostredkovateľov:

- *Nástroj COSME:* www.eif.org/covid-cosme
- *Nástroj InnovFin:* www.eif.org/covid-innovfin

EIB tiež mobilizuje vlastné zdroje (doposiaľ nevyužitú úverovú linku a pod.) s cieľom **navýšiť existujúce programy, cez ktoré by sa mohlo zmobilizovať cca 20 miliárd EUR** na záručné schémy pre malé a stredné podniky.

EIB vytvára „European Guarantee Fund“ – v predpokladanom objeme 25 miliárd EUR, ktorý je súčasťou „Záchraného balíka“ prijatého Euroskupinou na stretnutí 9/4. Tento fond, ktorý sa vytvorí z príspevkov členských krajín by mal zmobilizovať 200 miliárd EUR, ktoré budú určené na záručné schémy, ale aj venture capital, či equity schémy.

2.3. Posilnenie Európskeho globalizačného fondu

Európsky globalizačný fond – pomoc pre prepustených zamestnancov a živnostníkov postihnutých krízou. Tento rok je vo fonde alokácia 179 mil €.

2.4. Rozšírenie Fondu solidarity

Rozšírenie Fondu solidarity EÚ aj na krízu v oblasti verejného zdravia, aby sa mohol v prípade potreby mobilizovať pre najviac zasiahnuté členské štáty. Fond môže podporiť opatrenia v oblasti zdravotníctva a opatrenia prijaté na zamedzenie šírenia choroby. V roku 2020 je k dispozícii **800 miliónov EUR**.

3. Poskytovanie likvidity

3.1 Program Európskej Centrálnaj Banky

Opatrenia na zmiernenie dopadov koronavírusu s cieľom poskytnúť okamžitú likviditnú podporu finančnému systému eurozóny prijala aj **Európska centrálna banka (ECB)**. 12. marca 2020. prijala **komplexný balík opatrení menovej politiky**, ktorý zahŕňa dlhodobejšie refinančné operácie (longer-term refinancing operations - LTROs), operácie TLTRO III (od júna 2020 do júna 2021) s priaznivejšími

podmienkami a dodatočný nákup aktív v objeme 120 mld. EUR v rámci programu nákupu aktív súkromného sektora. Tieto operácie sú zamerané na podporu bankového úverovania subjektov, ktoré sú najviac zasiahnuté šírením koronavírusu, najmä malým a stredným podnikom. Bankový dohľad ECB v ten istý deň prijal opatrenie, že banky môžu v plnej miere využívať kapitálové a likviditné vankúše vrátane odporúčaní tzv. Druhého piliera. 18. marca 2020 ECB prijala mimoriadne rozhodnutie realizovať nový dočasný program nákupu aktív tzv. **Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP)** v objeme 750 mld. EUR, ktorý je k dispozícii vo všetkých krajinách a zostane v platnosti dovtedy, kým krízová situácia ohľadne koronavírusu neskončí, minimálne však do konca roka 2020. Program sa týka vládnych aj firemných dlhopisov.

3.2. Iniciatíva SURE - 100 miliárd eur na zachovanie pracovných miest

SURE je nový nástroj, ktorý poskytne úvery až do výšky 100 miliárd EUR krajinám, ktoré to potrebujú na to, **aby mohli pracovníci dostávať príjem a podniky si mohli udržať svojich zamestnancov**. Vďaka týmto prostriedkom ľudia naďalej budú môcť platiť svoje nájomné, faktúry a potravinové nákupy, a zároveň tieto prostriedky prispievajú k zachovaniu veľmi potrebnej stability hospodárstva. Úvery budú založené na zárukách poskytnutých členskými štátmi a budú smerovať tam, kde je ich použitie najnaliehavejšie. Nástroj SURE bude podporovať režimy skráteného pracovného času a podobné opatrenia zamerané na pomoc členským štátom pri ochrane pracovných miest, zamestnancov a samostatne zárobkovo činných osôb pred rizikom prepustenia a straty príjmu. Firmy budú môcť dočasne skrátiť pracovný čas zamestnancov alebo úplne pozastaviť prácu, a to s podporou príjmu od štátu za neodpracované hodiny. Samostatne zárobkovo činné osoby dostanú náhradu príjmu za súčasnú núdzovú situáciu. Ministri financií tento nástroj 9. apríla podporili na zasadnutí Euroskupiny.

Viac informácií:

- *Otázky a odpovede: Komisia navrhuje SURE, nový dočasný nástroj v hodnote do 100 miliárd EUR na pomoc pri ochrane pracovných miest a ľudí pri práci*
- *Prehľad: Podpora členských štátov s cieľom chrániť pracovníkov a pracovné miesta – SURE*

3.3 Využitie Európskeho stabilizačného mechanizmu

Euroskupina, čiže Európski ministri financií eurozóny na zasadnutí **9/4 podporili aj zapojenie Európskeho stabilizačného mechanizmu (ESM, trvalý euroval)**, ktorý je súčasťou „**záchrannehobalíčka**“ v objeme **540 miliárd EUR** na pomoc európskej ekonomiky zasiahnutej koronakrízou. **ESM** zo svojej 410 miliardovej úverovej kapacity **uvoľní 240 miliárd EUR – „Pandemic Crises Support“**. Každý štát bude môcť požiadať o zvýhodnené pôžičky do výšky 2% svojho HDP. Slovensko si bude môcť požičať okolo 2 miliardy EUR. Tieto peniaze sa môžu použiť iba na krytie výdavkov, ktoré sa „priamo alebo nepriamo“ týkajú zdravotníckych systémov, liečby a prevencie.

Ďalšími súčasťami balíčka z 9. apríla bol aj **25 miliardový „European Guarantee Fund“ Európskej investičnej banky**, ktorý bude môcť poskytnúť výhodné pôžičky v objeme 200 miliárd EUR malým a stredným firmám, zasiahnutých krízou (podrobnejšie info je vyššie) a **nástroj SURE v objeme 100 miliárd EUR**, ktorý poskytne štátom výhodné úvery na financovanie ohrozených pracovných miest. (podrobnejšie info k oboj nástrojom je vyššie). Kým pomoc zo strany EIB a iniciatíva „SURE“ je určená pre všetkých 27 členských krajín EÚ, peniaze z ESM budú dostupné len pre krajiny eurozóny.

Viac informácií k opatreniam na zmiernenie koronakrízy:

Webstránka ZEK SK:

- https://ec.europa.eu/slovakia/home_sk
- https://ec.europa.eu/slovakia/news/najnovsie_spravy_o_opatrenia_eu_v_suvvislosti_s_covid-19_sk

Webstránka EK:

- https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_sk#opatrenia-e